Elektrienergia tootmine taastuvatest energiaallikatest
2005—2007
EESTI

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIVI 2001/77/EÜ (taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia kasutamise edendamise kohta elektrienergia siseturul) artikli 3 lõige 3 säte stab, et "Liikmesriigid avaldavad esimest korda hiljemalt 27. oktoobril 2003. aastal ning seejärel iga kahe aasta tagant aruande, mis sisaldab eelkõige kõnealuste eesmärkide saavutamist mõjutada võivaid kliimategureid arvesse võttes siseriiklike soovitusli ke eesmärkide täitmise edu analüüsi ning näitab, kui suures ulatuses võetud meetmed vastavad siseriiklikele kliimamuutustega seotud kohustustele".

Taastuvate energiaallikate kas utamist elektrienergia tootmise s reguleerib Eestis elektrituruseadus, mis jõustus 2003. aastal ja mida viimati täiendati 2007. aastal (RT I 2003, 25, 153; 2007, 23, 120), muutes oluliselt ka taastuvate energiaallikate toetusskeemi. Kuni 2007. aasta 30. aprillini kehtinud seaduse versioon, mis jõustus 2005. aasta 01. jaanuaril, kohustas võrguettevõtjat kauplemisperioodil ära ostma (hinnaga 81 senti/kWh) kogu taastuvtootja toodetud elektrienergia oma võrgu kadude piires. Selle toetusskeemi peami seks puuduseks oli asjaolu, et võrguettevõtja, kellel puudus elektrienergia müügi tegevusluba, ei saanud osta rohkem elektrienergiat kui moodustasid tema võrgu kaod sellel kauplemisperioodil. Eelkõige tekitas selline toetusskeem ebakindlust tuuleparkidele, kes olid liitunud põhivõrguga, sest väikese elektrienergia tarbimise perioodidel, mil põhivõrgu kaod on väikesed (näiteks suveööd), oli ka ostukohustus väike.

Kasutusel olnud toetusskeemi puudustele vaatamata kasvas elektrienergia toodang taastuvatest energiaallikatest perioodil 2005-2006, nagu alltoodud tabelist on näha:

Energiaallikas	**Toodang, GWh 2005**	**Toodang, GWh 2006**
Tuuleenergia	53,9	76,3
Hüdroenergia	21,5	13,5
Muu	33	38
Kokku	108,4	127,8

Samuti kasvas ka tarbimine (2005. aastal 6 022 GWh ja 2006. aastal 7 904 GWh) ning seetõttu taastuvate energiaallika te osakaal kogutarbimises nimetatud aj aperioodil hoopis langes: 2005. aastal oli see 1,8 % ja 2006. aastal 1,6 %. Seetõttu alustati juba 2005. aastal uue toetusskeemi kehtestamiseks elektrituruseaduse muutmist ning protsess jõudis lõpule 2007. aasta 15. veebruaril, mil Riigikogu võttis vastu seaduse, mis jõustus 1. mail 2007. aastal.

Uus toetusskeem taastuvtootjatele võimaldab tootjatel kasutada endistviisi ostukohustust, kuid sellele on lisandunud võimalus müüa ise oma toodangut ning saada võrku antud ja m üüdud elektrienergia eest toetust.

Taastuvast energiaallikast toodetud elektrienergia kohustusliku ostu hinda tõsteti 42 % (115 senti/kWh) ning ostukohustuse kasutamise võimalust enam ei piiritleta võrgukadudega. Lisaks ostukohustuse kasutamisele võivad nüüd taastuvtootjad saada toetust 84 senti/kWh võrku

antud ja müüdud elektrienergia eest, mis annab võimaluse hea müügitegevuse korral oluliselt rohkem teenida kui ostukohustust kasutades.

Pikendati ka toetusskeemi kasutusaega : 12 aastat alates tootmise alustamisest (seni kehtinud seadus võimaldas toetusskeemi kasutada 7-12 aasta jooksul, kuid mitte kauem kui 2015. a. lõpuni).

Üldises toetusskeemis on tuult energiaallikana kasutavatele tootjatele sätestatud alates 2009. aastast üks piirang - nimelt makstakse neile toetust või võimaldatakse kasutada ostukohustust niikaua, kuni jooksvas kalendriaastas saavutatakse Eestis toodangu piir vastavalt 400 GWh ja 200 GWh (sellest piirist enamtoodetud elektrienergia peavad tootjad maha müüma turuhinnaga ja ostukohustust või toetust kasutamata). Arvestust peetakse iga kalendriaasta kohta eraldi. Tuuleenergiast toodetud elektrienergia ostukohustuse või toetuse maksmise sidumine toodangu iga-aastase kogusega on tingitud Eesti elektrisüsteemi tehnilisest eripärast – süsteemis puuduvad kiiresti reguleeritavad elektrijaamad. Enamik elektrisüsteemi tootmisvõimsustest (üle 90 %) on välja arendatud Narva piirkonnas (Kirde-Eesti), kuid tarbimiskeskused on välja kujunenud Eesti teistes piirkondades (põhilised koormus keskused on Tallinnas, Tartus ja Pärnus ning nende ümbruses).

Iga elektrisüsteemi varustuskindluse seisukohast on oluline energiaallikate mitmekesisus, kuid Eesti elektrisüsteemis, kus puuduvad tuuleenergia kasutamise stabiliseerimiseks sobivad elektrijaamad (reguleerimiseks kasutatakse Narva elektrijaamade põlevkivil töötavaid energiablokke, mistõttu fossiilkütuse kokkuhoiu asemel põletatakse seda lihtsalt tootmisseadme "kuumas" reservis hoidmiseks), on eriti oluline edendada ka teiste taastuvate energiaallikate (näiteks biomassi või prügilagaasi) kasutamist.

Kuigi taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaal on kogu tootmises esialgu väike, prognoositakse lähitulevikus selle osakaalu tunduvat suurenemist. Eesti elektrimajanduse arengukava koostamiseks läbiviidud alusuuringud näitavad, et eesmärgi täitmiseks, mille on Eesti endale seadnud 2010. aastaks taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaalu osas (5,1% riigisisesest brutotarbimisest), tuleb nende baasil toota 430 -450 GWh elektrit. Aastaks 2015 arvestatakse taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia toodangumahuks 742-806 GWh. Koormustippude katmiseks ja tuuleenergia kasutamise laiemaks levikuks tuleb rajada kiiresti reguleeritavaid reservvõimsusi (peamiselt gaasiturbiine) ning uuendada elektrivõrke Eesti läänerannikul ja saartel. Investeeringuvajadus uutesse elektritootmisseadmetesse 2015. aastani on kokku hinnanguliselt 10-15 miljardit krooni, sealhulgas taastuvate energiaallikate baasil elektri tootmisseadmetesse 2-3 miljardit krooni.

Viive Šavel
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi
energeetikaosakonna peaspetsialist
+372 625 6448
viive.savel@mkm.ee